

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.03.2020, sen. zn. 29 ICdo 39/2018, ECLI:CZ:NS:2020:29.ICDO.39.2018.1

Číslo: 111/2020

Právní věta: Jestliže po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, jejíž součástí byl majetek nevypořádaného společného jmění manželů, který byl v takovém usnesení uveden dle § 406 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, dojde následně k vypořádání společného jmění manželů soudně (tak, že takový majetek případně druhému z manželů a dlužníku vznikne pohledávka z titulu vypořádacího podílu), pak pohledávka z titulu vypořádacího podílu není „novým“ majetkem dlužníka ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.03.2020

Spisová značka: 29 ICdo 39/2018

Číslo rozhodnutí: 111

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory, Insolvenční řízení, Majetková podstata, Oddlužení, Společné jmění manželů, Uplatňování pohledávky, Vypořádání SJM, Zpeněžování

Předpisy: § 268 odst. 1 IZ

§ 268 odst. 2 IZ

§ 270 odst. 1 IZ

§ 273 odst. 1 IZ

§ 406 odst. 2 písm. b) IZ ve znění od 01.01.2014 do 30.06.2017

§ 408 odst. 1 IZ ve znění od 01.01.2014 do 31.05.2019

§ 408 odst. 2 IZ ve znění od 01.01.2014 do 31.05.2019

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 16. 2. 2017 Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci zamítl žalobu, jíž se žalobce (T. finančná s. r. o.) domáhal určení, že pohledávky žalované (věřitelky č. 1 J. T.) č. 1 ve výši 7 260 210,70 Kč a č. 2 ve výši 524 862 Kč přihlášené do insolvenčního řízení dlužníka L. T. vedeného u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) pod sp. zn. KSOS (...) a evidované pod č. P1 nejsou po právu (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Soud prvního stupně vyšel zejména z toho, že:

[1] Dne 7. 2. 2013 zahájila žalovaná řízení o vypořádání společného jmění manželů proti svému bývalému manželu, pozdějšímu insolvenčnímu dlužníku. Řízení bylo vedeno pod sp. zn. 38 C 37/2013 u Okresního soudu ve Zlíně.

[2] Účinky zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek žalované nastaly dne 10. 12. 2013. Řízení je vedeno u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR (...).

[3] Rozsudkem ze dne 27. 2. 2014, č. j. 38 C 37/2013-408, Okresní soud ve Zlíně vypořádal společné jmění manželů (žalované - tamější žalobkyně, a dlužníka - tamějšího žalovaného) tak, že:

I. Ze společného jmění manželů přikázal do výlučného vlastnictví žalované osobní automobil zn. Renault Laguna, rok výroby 2003.

II. Ze společného jmění manželů přikázal do výlučného vlastnictví dlužníka pozemek parc. č. st. 1 se stavbou č. p. 1 stojící na tomto pozemku a pozemek parc. č. 2, oba v k. ú. K., pozemky parc. č. 3 a 4 v k. ú. J., 20 movitých věcí (či jejich souborů) specifikovaných ve výroku (domácí spotřebiče, nábytek, sekačku, bazén, kuchyňskou linku) a zůstatek na účtu č. 111 ke dni 5. 5. 2012.

III. Rozhodl, že žalovaná je povinna sama zaplatit zůstatek ve výroku specifikovaného úvěru poskytnutého Českomoravskou stavební spořitelnou, a. s.

IV. Dlužníka zavázal zaplatit žalované na vypořádací podíl částku 7 260 210,70 Kč.

V. Zavázal dlužníka k úhradě náhrady nákladů řízení žalované ve výši 524 862 Kč.

VI. a VII. Rozhodl o nákladech státu a povinnosti dlužníka je uhradit (dále jen „první rozsudek“).

[4] Usnesením ze dne 3. 3. 2014, č. j. KSBR (...), Krajský soud v Brně schválil oddlužení žalované zpeněžením majetkové podstaty (bod I. výroku), ustanovil insolvenční správkyň JUDr. R. P. Z. (dále jen „insolvenční správkyň žalované“) [bod II. výroku] a (v bodě III. výroku) uvedl, že do majetkové podstaty náleží tento majetek:

Nemovité věci:

1. pozemek parc. č. st. 1 - zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je budova č. p. 1 (rodinný dům),

2. pozemek parc. č. 2 - trvalý travní porost,
oba v k. ú. K., obci Z., zapsáno na listu vlastnictví č. 1;

3. pozemek parc. č. 3 - zahrada,

4. pozemek parc. č. 4 - ostatní plocha,

5. pozemek parc. č. 5 - trvalý travní porost,
všechny v k. ú. J., obci V., zapsáno na listu vlastnictví č. 2;

6. pozemek parc. č. 6 - zahrada,

7. pozemek parc. č. 7 - zahrada,
oba v k. ú. J., obci V., zapsáno na listu vlastnictví č. 3.

Movité věci:

8. osobní automobil zn. Renault Laguna, rok výroby 2003.

[5] Soupis majetkové podstaty ze dne 31. 1. (správně března) 2014 korespondoval se shora uvedenými nemovitými a movitými věcmi.

[6] Usnesením ze dne 11. 4. 2014, č. j. KSBR (...), Krajský soud v Brně doplnil své usnesení ze dne 3. 3. 2014, č. j. KSBR (...), a to v bodě III. výroku o položku Ostatní: 9. Mzda vyplácená od zaměstnavatele - Krajské nemocnice T. B., a. s. (dále jen společně „usnesení o schválení oddlužení žalované“).

[7] Rozsudkem ze dne 18. 11. 2014, č. j. 60 Co 372/2014-545, Krajský soud v Brně - pobočka ve Zlíně mimo jiné potvrdil body I., II, III., IV. a VII. prvního rozsudku a změnil body V. a VI. tak, že zavázal dlužníka nahradit insolvenční správkyň žalované (tamější „nové“ žalobkyni) částku 524 862 Kč a nahradit České republice - Okresnímu soudu ve Zlíně náklady ve výši 19 710 Kč (dále jen „druhý rozsudek“).

[8] Dne 10. 12. 2014 nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka. Řízení je vedeno u insolvenčního soudu pod sp. zn. KSOS (...).

[9] Dne 22. 1. 2015 přihlásila žalovaná do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka čtyři

pohledávky. Pod č. 1 a 2 uplatnila sporné pohledávky dle prvního a druhého rozsudku ve výši 7 260 210,70 Kč a 524 862 Kč, a to jako vykonatelné z titulu vypořádacího podílu a nákladů řízení. Pod č. 3 a 4 uplatnila nevykonatelné pohledávky dle rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2014, č. j. 24 C 44/2012-169, ve výši 300 000 Kč z titulu nemajetkové újmy v penězích (ochrana osobnosti) a ve výši 50 520 Kč z titulu nákladů řízení. Celkem tak přihlásila pohledávky ve výši 8 135 592,70 Kč. Přihláška je vedena pod č. P1.

[10] Dne 4. 2. 2015 přihlásila insolvenční správkyň žalované do insolvenčního řízení dlužníka vykonatelnou pohledávku č. 1 ve výši 7 785 072,70 Kč dle prvního a druhého rozsudku sestávající z pohledávky z titulu vypořádacího podílu ve výši 7 260 210,70 Kč a nákladů řízení ve výši 524 862 Kč; přihláška je evidována pod č. P2.

[11] Krajský soud v Brně usnesením ze dne 23. 2. 2015, č. j. KSBR (...), změnil usnesení o schválení oddlužení žalované v bodě III. výroku tak, že namísto nemovitých věcí pod body č. 1. až 4. (které vyřadil) a bodu 9. nadále do části „Ostatní“ zařadil (pouze) pohledávku ve výši 7 260 210,70 Kč za dlužníkem z titulu vypořádacího podílu splatnou dne 22. 3. 2015 (bod I. výroku) a zbývající výroky zůstaly beze změny (bod II. výroku).

[12] Dne 11. 7. (správně června) 2015 byl insolvenčnímu soudu doručen popěrný úkon, jímž žalobce popřel všechny čtyři pohledávky žalované. Pohledávky č. 1 a 2 popíral proto, že je žalovaná nedostatečně specifikovala pouhým odkazem na první a druhý rozsudek, že žalovaná není aktivně legitimována k uplatnění těchto pohledávek z důvodu schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, čímž se oprávněnou osobou stala její insolvenční správkyň (pohledávky z vypořádacího podílu a z titulu nákladů řízení se staly součástí majetkové podstaty žalované), a že jde o duplicitní pohledávky vůči pohledávce dle přihlášky insolvenční správkyň žalované č. P2.

[13] Dne 17. 6. 2015 se konalo přezkumné jednání (a schůze věřitelů), přičemž z protokolu o jeho průběhu a seznamu přihlášených pohledávek plyne, že insolvenční správce dlužníka a dlužník (jemuž bylo povoleno oddlužení) popřeli všechny čtyři pohledávky žalované, přičemž k pohledávkám č. 1 a 2 argumentovali tím, že žalovaná nemá aktivní legitimaci k jejich uplatnění, neboť je sama v insolvenčním řízení, kde je její úpadek řešen oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, tedy právo nakládat s majetkem náležejícím do majetkové podstaty (kam byly tyto pohledávky zahrnuty) má její insolvenční správkyň. Insolvenční správce navíc namítal duplicitu uplatnění pohledávek.

[14] Usnesením ze dne ze dne 7. 9. 2015, č. j. KSBR (...), Vrchní soud v Olomouci změnil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 2. 2015, č. j. KSBR (...), tak, že se usnesení o schválení oddlužení žalované nemění.

[15] Žalobce před zahájením jednání dne 9. 2. 2017 vzal částečně zpět žalobu, a to v rozsahu popření pohledávek č. 3 a 4 v celkové výši 350 520 Kč. Soud prvního stupně usnesením ze stejného dne řízení v tomto rozsahu zastavil (č. l. 34).

[16] Dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 9. 2015, č. j. KSBR (...), Nejvyšší soud odmítl usnesením ze dne 27. 7. 2016, sen. zn. 29 NSČR 135/2015, jež je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu uvedené níže) veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu.

3. Na tomto základě soud prvního stupně nejprve konstatoval včasnost popěrného úkonu žalobce [§ 200 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)] a zabýval se postupně jeho třemi popěrnými argumenty - nedostatečnou specifikací pohledávek, aktivní legitimací a duplicitou pohledávek.

4. První námitku odmítl s tím, že přihláška pohledávky má charakter žaloby [§ 42 a § 43 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále také jen „o. s. ř.“), a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona] a že je možné specifikovat uplatněný nárok odkazem na listinu (k tomu poukazuje na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. [30 Cdo 295/2007](#)), což žalovaná učinila odkazem na první a druhý rozsudek.

5. K druhému a třetímu popěrnému důvodu k pohledávce č. 1 - poukazuje na § 225 odst. 3, § 407 odst. 2 a § 408 odst. 2 insolvenčního zákona a cituje závěr usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 9. 2015, č. j. KSBR (...) - uzavřel, že pohledávka žalované na vypořádací podíl je „novým majetkem“, nenáleží do majetkové podstaty žalované, a ta má (proto) dispoziční oprávnění k ní. Insolvenční správkyň žalované dispoziční oprávnění nakládat s touto pohledávkou nepřislušelo.

6. Jiná situace je podle soudu prvního stupně u pohledávky č. 2, u které šlo zcela zjevně o novou pohledávku, neboť měla základ v procesním právu a vznikla teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu (odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. [31 Cdo 488/2009](#), uveřejněné pod číslem 146/2011 Sb. rozh. obč., či ve vztahu k možnosti uplatnit přihlášku pohledávky v insolvenčním řízení z titulu nákladů řízení též na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sb. rozh. obč.). Protože první a druhý rozsudek nabyly právní moci až po schválení oddlužení žalované, náleželo jí dispoziční oprávnění k pohledávce.

7. Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

8. Odvolací soud - cituje § 229 odst. 3 písm. c), § 406 odst. 2 písm. b) a § 408 odst. 1 větu první a odst. 2 insolvenčního zákona spolu se závěry usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 9. 2015, č. j. KSBR (...), a vycházejí ze soudem prvního stupně zjištěného skutkového stavu - uzavřel, že pohledávka z titulu vypořádacího podílu za dlužníkem je majetkem žalované (nespadá do její majetkové podstaty) a ta ji tak byla oprávněna přihlásit.

9. Podle odvolacího soudu usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty obsahuje mimo jiné zákonem stanovené údaje, včetně označení majetku, který podle stavu ke dni vydání tohoto usnesení náleží do majetkové podstaty. Smyslem uvádění tohoto konkrétního výčtu majetku je deklarování informace o tom, co vše bude předmětem zpeněžení a z jakého majetku budou věřitelé uspokojováni. Odvolací soud zdůraznil, že do majetkové podstaty, která bude zpeněžována k uspokojení přihlášených věřitelů při oddlužení touto formou, může spadat v zásadě pouze majetek, který patřil do majetkové podstaty v okamžiku vydání rozhodnutí o schválení oddlužení. Platí, že při provádění oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty nelze do soupisu majetkové podstaty zahrnout majetek nabytý dlužníkem po účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení, neboť k němu má dispoziční oprávnění dlužník (§ 408 odst. 2 insolvenčního zákona). Součástí majetkové podstaty je totiž v zásadě pouze majetek, který náleží do majetkové podstaty ke dni vydání rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

10. Odvolací soud nesdílí názor žalobce, že došlo pouze k „transformaci majetku“ označeného v rámci usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty žalované na pohledávku na vypořádací podíl, neboť majetková podstata byla předmětným usnesením přesně a konečně definována. Pohledávka z titulu vypořádání společného jmění manželů představuje majetek odlišný od majetku zahrnutého do majetkové podstaty, a proto nemůže být součástí již určené majetkové podstaty. Jde o pohledávku (resp. obě pohledávky), která vznikla okamžikem právní moci přisuzujícího rozsudku, jenž má povahu konstitutivního rozhodnutí. O nesprávnosti žalobcova názoru svědčí též skutečnost, že pohledávka na vypořádací podíl neodpovídá výši majetku (dříve patřícího do společného jmění majetku) zahrnutého do majetkové podstaty, je-li hodnota pohledávky na vypořádací podíl vyšší. Právo nakládat s takovou pohledávkou náleží pouze žalované; její insolvenční správkyň má dispoziční oprávnění pouze k majetku uvedenému v usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

11. Pro úplnost odvolací soud dodal, že se insolvenční správkyň nestala majitelkou pohledávky, neboť obecně platí, že na insolvenčního správce přechází nikoliv majetek dlužníka, ale toliko

dispoziční oprávnění k němu. Přestože tedy byla v rozhodnutí odvolacího soudu jako oprávněná osoba označena insolvenční správkyň, což by mohlo vést k úvaze o její možnosti disponovat s touto pohledávkou, nemohla-li ji zařadit do majetkové podstaty žalované (nemohla s ní disponovat).

12. Jako bezdůvodnou odmítl odvolací soud námitku nedostatečné specifikace důvodu vzniku pohledávek v přihlášce, neboť jde-li o vykonatelnou pohledávku, lze tvrzení o důvodu vzniku založit též na rozhodnutí, smíru nebo listině, pro kterou se pohledávka stala vykonatelnou.

13. Stejně tak měl za bezdůvodnou i odvolací námitku stran duplicity přihlášených pohledávek. Považoval za irelevantní, zda insolvenční správkyň přihlásila totožnou pohledávku a že tato pohledávka nebyla popřena. V tomto řízení totiž žalovaná uplatnila své právo, přihlásila-li svou pohledávku do insolvenčního řízení dlužníka z pozice věřitele. Toto právo jí nebylo možno upřít.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

14. Rozsudek odvolacího soudu napadl v celém rozsahu žalobce dovoláním, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí spočívá na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe odvolacího soudu a které nebyly v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu doposud řešeny. Tvrdí, že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení (uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že se rozsudek soudu prvního stupně mění tak, že se určuje, že pohledávky č. 1 a 2 nejsou po právu a žalované se ukládá povinnost nahradit náklady řízení, případně aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. Dovolatel formuluje (jako dovolacím soudem neřešené) následující otázky:

[1] Může rozhodnutí obecného soudu o vypořádání společného jmění manželů dlužníků znamenat v insolvenčním řízení jednoho z těchto bývalých manželů změnu obsahu majetkové podstaty v souladu s pravomocným rozhodnutím obecného soudu, a tedy transformaci původně sepsaných movitých a nemovitých věcí do podoby pohledávky z titulu vypořádání společného jmění manželů za bývalým manželem?

[2] Je insolvenční soud vázán rozhodnutím obecného soudu o vypořádání společného jmění manželů tak, aby upravoval obsah majetkové podstaty dlužníka a usnesení o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dle obsahu rozhodnutí obecného soudu o vypořádání společného jmění manželů?

[3] Lze vypořádáním společného jmění manželů za dobu trvání insolvenčního řízení dosáhnout situace, kdy v důsledku rozhodnutí obecného soudu o vypořádání společného jmění manželů nebude následně v majetkové podstatě dlužníka určené k uspokojení jeho věřitelů žádného majetku a případný majetek, který obecný soud dlužníku v rozhodnutí o vypořádání společného jmění manželů přízná (přikáže), zůstane nedotčen věřiteli výlučně dlužníku?

[4] Je pohledávka z důvodu vypořádání společného jmění manželů novým majetkem dlužníka ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona?

[5] V případě, kdy v důsledku změny rozhodnutí soudu o obsahu majetkové podstaty dlužníka určené ke zpeněžení dle § 406 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona dojde ke změně dispozičních oprávnění insolvenčního správce k majetku dlužníka, konkrétně k pohledávce, která tak přestává být součástí tohoto majetku dlužníka, a dlužník k ní má plné dispoziční oprávnění, resp. v ní nikdy nebyla, a zároveň tato pohledávka již ale byla uplatněna v jiném insolvenčním řízení přihláškou, dochází rovněž ke změně osoby disponující s touto přihláškou a touto osobou se tak stává automaticky dlužník?

16. K otázkám ad 1) až 3) dovolatel předesílá, že se odvolací soud nesprávně zabýval tím, jaký je

majetkový vztah k pohledávce z titulu vypořádacího podílu, neboť problematickým bylo právní posouzení dispozičních oprávnění, tedy to, zda je má žalovaná. Sice správně uvedl, že rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů je konstitutivním rozhodnutím a že vypořádací podíl je majetkem dlužnice, a nikoli její insolvenční správkyň, nesprávně ale posoudil otázku „transformace“ majetku v majetkové podstatě žalované do vypořádacího podílu na společném jmění manželů.

17. Dovolatel míní, že potud se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to od závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sen. zn. [29 ICdo 11/2014](#), uveřejněného pod číslem 25/2017 Sb. rozh. obč. Výše uvedené otázky formuluje pro případ, že Nejvyšší soud dospěje k závěru, že označené rozhodnutí nelze na danou věc použít.

18. Akcentuje, že insolvenční soudy jsou vázány rozhodnutími obecných soudů o vypořádání společného jmění manželů a musí je zohlednit. Má za to, že přikáže-li obecný soud majetek sepsaný v majetkové podstatě jednoho z manželů do vlastnictví druhého manžela, nelze již v rozporu s tímto rozhodnutím v insolvenčním řízení prvního manžela majetek zpeněžovat; již není dlužníkovým vlastnictvím. Takovým přikázáním by ale byla „vyprázdněna“ majetková podstata a nezbyl by žádný majetek, ze kterého by mohli být uspokojeni věřitelé. Takové vyprázdnění je nepřípustné. Při vypořádání společného jmění manželů dochází ke změně obsahu majetkové podstaty z původního majetku na pohledávku z vypořádacího podílu, přičemž se sice změní konkrétní obsah, ale nebudou poškozeni věřitelé.

19. K otázce ad 4/ uvádí, že odvolací soud nesprávně uzavřel, že pohledávka z titulu vypořádacího podílu je novým majetkem. Tím by mohlo docházet k „únikům“ z majetkových podstat dlužníků a k nesprávnému poškození práv věřitelů. Je přesvědčen, že o nový majetek nejde, neboť nahrazuje majetek původní, který byl součástí majetkové podstaty jako doposud nevypořádané společné jmění manželů.

20. K otázce ad 5/ dovolatel namítá, že se soudy nižších stupňů nezabývaly duplicitou přihlášených pohledávek a následky, které jsou s tím spojeny; nezohlednily, že stejná pohledávka je uplatňována v rámci téhož insolvenčního řízení insolvenční správkyň žalované.

21. Domnívá se, že tím soudy nevzaly v potaz automatický přechod dispozičního oprávnění k pohledávce mezi dlužnicí (žalovanou) a insolvenční správkyň. V okamžiku, kdy soud považoval za zřejmé, že pohledávka z důvodu vypořádání společného jmění manželů je majetkem dlužnice, ke které nemá její insolvenční správkyň žádné dispoziční oprávnění, měl v rámci svého rozhodnutí i zohlednit skutečnost, že insolvenční správkyň má tuto pohledávku zjištěnu v insolvenčním řízení, a tedy na její místo v rámci dispozice přichází zpět dlužnice. V takovém okamžiku je ale pohledávka žalované duplicitní. Soudy pominuly, že žalovaná nyní disponuje i pohledávkou původně uplatněnou její insolvenční správkyň, a má tak v insolvenčním řízení dlužníka uplatněny dvě stejné pohledávky.

22. Nadto dovolatel poukazuje na to, že pohledávku žalované popřel též insolvenční správce a byl zahájen incidenční spor. V tamějším řízení zahájeném u stejného soudu prvního stupně bylo na rozdíl od tohoto řízení rozhodnuto, že žalovaná uvedenou pohledávku na vypořádání společného jmění manželů za dlužníkem nemá a není oprávněna k jejímu uplatnění v insolvenčním řízení dlužníka. Upozorňuje tak na existenci několika vzájemně si odporujících rozhodnutí, což by měl dovolací soud též zohlednit.

23. K dovolání se vyjádřila žalovaná, která je navrhuje odmítnout a zavázat dovolatele k náhradě nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

24. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozsudku je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (článek II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

25. Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení problematiky dovoláním předestřené, neboť se jí v dotčených souvislostech dosud nezabýval.

IV.

Důvodnost dovolání

26. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovolatelem namítány ani se ze spisu nepodávají, a Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

27. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

28. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

29. V poměrech projednávané věci je především určující odpověď na otázku, zda v případě vypořádání společného jmění manželů, uskutečněného v době po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty tak, že jeden manžel obdrží majetek a druhý manžel pohledávku z titulu vypořádacího podílu za prvním, je taková pohledávka novým majetkem ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona, tedy zda k ní má dispoziční oprávnění dlužník (druhý z manželů) nebo jeho insolvenční správce (kdo z nich je oprávněn takovou pohledávku uplatnit za prvním z manželů, který je rovněž v insolvenčním řízení).

30. Pro další úvahy Nejvyššího soudu na dané téma jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

31. Podle § 406 odst. 2 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2017) v rozhodnutí, jímž schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, insolvenční soud

- a) uvede informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem,
- b) označí majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, včetně majetku, který se stane součástí majetkové podstaty podle § 412 odst. 1 písm. b),
- c) označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.

32. Podle § 408 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 31. 5. 2019) o účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty platí ohledně majetku náležícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení tohoto zákona o účincích prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela. Jde-li o oddlužení povolené na základě společného návrhu manželů (§ 394a), považuje se od okamžiku, kdy nastanou účinky schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, všechen majetek těchto manželů za majetek ve společném jmění manželů, které nezaniká (odstavec 1).

33. Dispoziční oprávnění k majetku, který dlužník získá poté, co nastanou účinky schválení oddlužení, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužník. Výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala takový majetek, lze za trvání oddlužení nařídit nebo zahájit a provést jen pro pohledávky, které nemají být uspokojeny při oddlužení a současně které vzniknou poté, co nastanou účinky schválení oddlužení (odstavec 2).

34. Podle § 268 insolvenčního zákona zaniká prohlášením konkursu společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství (odstavec 1).

35. Po prohlášení konkursu se provede vypořádání společného jmění manželů, které

a) zaniklo podle odstavce 1,

b) do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo vypořádáno, nebo

c) bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno (odstavec 2).

36. Podle § 270 odst. 1 insolvenčního zákona prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů nebo navrhnout jeho vypořádání u soudu. Dohody o vypořádání společného jmění manželů uzavřené dlužníkem po prohlášení konkursu jsou neplatné.

37. Podle § 273 odst. 1 insolvenčního zákona, probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce prohlášením konkursu účastníkem tohoto řízení místo dlužníka. Trvají-li účinky rozhodnutí o úpadku, nelze toto řízení skončit soudním smírem.

38. Pro zodpovězení předložené otázky jsou přílehlavé následující judikatorní závěry:

[1] Probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce účinností usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty účastníkem tohoto řízení místo (insolvenčního) dlužníka. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. [29 ICdo 11/2016](#), uveřejněné pod číslem 52/2017 Sb. rozh. obč.

[2] V rozsudku ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. [31 Cdo 1908/98](#), uveřejněném pod číslem 20/2000 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud vysvětlil (v poměrech zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání), že dojde-li v průběhu konkursu k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, je třeba ty věci, jež byly v rámci vypořádání přikázány manželu úpadce, vyřadit z konkursní podstaty. Pro insolvenční poměry se k tomuto závěru Nejvyšší soud přihlásil v rozsudku ze dne 30. 11. 2016, sen. zn. [29 ICdo 37/2016](#), uveřejněném pod číslem 65/2018 Sb. rozh. obč. Z výše uvedeného logicky vyplývá, že byl-li na oba manžele prohlášen konkurs, případně bylo-li jim schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, mající na základě § 408 odst. 1 insolvenčního zákona ohledně majetku náležejícího do majetkové podstaty účinky obdobné prohlášení konkursu, je pravomocné rozhodnutí o vypořádání společného jmění manželů závazné pro oba insolvenční soudy i oba insolvenční správce a konečným způsobem řeší otázku, do které majetkové podstaty ta která věc patří. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sen. zn. [29 ICdo 74/2018](#), vydané v excindačním sporu vedeném v insolvenčním řízení na majetek stejného dlužníka.

[3] Legitimace k vymáhání pohledávky z titulu náhrady nákladů řízení ve sporu o vypořádání společného jmění manželů, do kterého vstoupil insolvenční správce dlužníka (žalobce v takovém sporu), nenáleží dlužníku, nýbrž jeho insolvenčnímu správci, což lze dovodit již ze záhlaví takového rozhodnutí, neboť tyto náklady jsou přiznávány insolvenčnímu správci. Srov. mutatis mutandis rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2019, sen. zn. [29 ICdo 79/2018](#), vydaný v incidenčním sporu o určení pravosti týchž pohledávek žalované (vedeného na základě popření dlužníkem i insolvenčním správcem dlužníka).

[4] Pojistkou proti tomu, aby reálné rozdělení věci, k němuž dojde při vypořádání podílového spoluvlastnictví, nezpůsobovalo újmu osobám, kterým přísluší práva váznoucí na rozdělované věci (např. zástavní právo, jímž byla rozdělovaná věc dříve zatížena k zajištění pohledávky třetí osoby – zástavního věřitele), je (byť výslovně jen pro nemovitosti) úprava obsažená v § 142 odst. 3 věty druhé zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), v rozhodném znění. Práva třetích osob váznoucí na nemovitosti, která je předmětem vypořádání podílového spoluvlastnictví, tudíž nezanikají jen proto, že došlo k vypořádání spoluvlastnictví reálným rozdělením nemovitosti. Obecnou platnost této zásady posiluje i historický vývoj posuzované úpravy v českých zemích (§ 847 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecného zákoníku občanského, a § 139 odst. 1 věta druhá zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník).

39. Platí-li popsáný princip pro vypořádání nemovitosti při zániku majetkového společenství tvořeného podílovými spoluvlastníky (pro vypořádání nemovitosti v podílovém spoluvlastnictví), pak za použití argumentu a simili a při připomenutí zásady formulované v § 124 obč. zák. (podle které všichni vlastníci mají stejná práva a povinnosti a poskytuje se jim stejná právní ochrana) musí platit (byť i jen formou aplikace per analogiam) i tehdy, dochází-li k reálnému rozdělení nemovitosti soudem při vypořádání majetkového společenství tvořeného manžely, tedy při vypořádání společného jmění manželů (k ochraně věřitelů při reálném rozdělení zatížené nemovitosti dohodou o vypořádání společného jmění manželů srov. § 150 odst. 2 obč. zák.) nebo i tehdy, je-li zatížená nemovitost reálně rozdělena výlučným vlastníkem.

40. K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. [29 Odo 661/2006](#), uveřejněný pod číslem 105/2008 Sb. rozh. obč.

41. Na základě takto ustanoveného legislativního a judikatorního rámce Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že jestliže po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, jejíž součástí byl majetek nevypořádaného společného jmění manželů a který byl v takovém usnesení uveden dle § 406 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, dojde následně k vypořádání společného jmění manželů soudně (tak, že takový majetek připadne druhému z manželů a dlužníku vznikne pohledávka z titulu vypořádacího podílu), pak pohledávka z titulu vypořádacího podílu není „novým“ majetkem dlužníka ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona.

42. Při takovém průběhu insolvenčního řízení dochází k přeměně (slovy dovolatele „transformaci“) vypořádaného majetku ve společném jmění manželů na pohledávku z titulu vypořádacího podílu, tedy nadále je v majetkové podstatě obsažen „stejný“ majetek pouze v jiné podobě, což obdobně platí pro jakoukoli přeměnu majetku. V případě, že insolvenční řízení jsou (samostatně) vedena na každého z manželů a oba mají schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, dojde takovým rozhodnutím „pouze“ k určení, jaký majetek náleží do té které majetkové podstaty za účelem uspokojení věřitelů v oddlužení (viz usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 74/2018](#)). Nedochozí k tomu, že by majetek z majetkové podstaty (z majetkových podstat) byl takto vyloučen do volné dispozice dlužníkům.

43. Lze souhlasit s dovolatelem, že výklad nabízený odvolacím (potažmo insolvenčním) soudem by vedl k nepřijatelnému „vyprázdňení“ majetkové podstaty v důsledku vypořádání společného jmění manželů. Taková interpretace by navíc činila obsoletní veškerou právní úpravu vypořádání společného jmění manželů v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, které ze zákona zaniká (§ 408 odst. 1 insolvenčního zákona; či již zaniklo, ale nebylo vypořádáno) a musí být vypořádáno (§ 408 odst. 1 ve spojení s § 268 odst. 1 a 2, § 270 odst. 1 a § 273 odst. 1 insolvenčního zákona).

44. Jinak řečeno, dispoziční oprávnění k takové nově vzniklé pohledávce má i v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty insolvenční správce, což plyne nepřímě i z jeho oprávnění společné jmění manželů vypořádat, uzavřít dohodu o vypořádání nebo z automatického vstupu insolvenčního

správce do (schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nepřerušeno) dříve zahájeného sporu o vypořádání společného jmění manželů. Zejména poslední zmíněný argument dispoziční oprávnění insolvenčního správce odůvodňuje velmi zřetelně (viz opět rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 79/2018](#)).

45. Staví-li odvolací soud své právní závěry na argumentaci Vrchního soudu v Olomouci obsažené v usnesení ze dne 7. 9. 2015, č. j. KSBR (...), pomíjí, že ta se vztahovala pouze k závěru, že insolvenční soud neměl oprávnění změnit usnesení o schválení oddlužení podle § 406 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, a to s odůvodněním, že mu to insolvenční zákon neumožňuje. Z rozhodnutí však neplynulo, kdo má dispoziční oprávnění ke sporné pohledávce.

46. Právní posouzení odvolacího soudu ve vztahu k pohledávce č. 1 z titulu vypořádacího podílu je tak nesprávné. Uvedené platí i pro pohledávku č. 2 z titulu nákladů řízení, neboť ty jsou příslušenstvím pohledávky č. 1, sledují osud hlavní pohledávky a nejsou nově vzniklou samostatnou pohledávkou. K tomu ostatně viz ke shodné pohledávce v paralelním soudním sporu mezi insolvenčním správcem dlužníka a dlužníkem proti žalované rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 79/2018](#).

47. Napadené rozhodnutí tak neobstojí již z těchto důvodů, a proto se Nejvyšší soud dalšími námitkami dovolatele pro jejich nadbytečnost nezabýval.

48. Rozhodnutí odvolacího soudu je však nesprávné i z jiného důvodu.

49. Nejvyšší soud nepřehlédl, že v incidenčním sporu vedeném pod sp. zn. 40 ICm (...) k žalobě insolvenčního správce a dlužníka proti (stejně) žalované o popření pravosti shodných pohledávek č. 1 a 2 bylo soudem prvního stupně rozsudkem ze dne 16. 3. 2017, č. j. 40 ICm (...), v bodě I. výroku určeno, že žalovaná nemá za dlužníkem pohledávku č. 1 ve výši 7 260 210,70 Kč z titulu vypořádacího podílu z vypořádaného společného jmění manželů přiznanou jí druhým rozsudkem ve spojení s prvním rozsudkem. Tento bod I. výroku nebyl napaden odvoláním a stal se pravomocným dne 23. 5. 2017, tedy ještě před vydáním napadeného rozhodnutí.

50. V rozsudku ze dne 23. 7. 2015, sen. zn. [29 ICdo 24/2013](#), uveřejněném pod číslem 33/2016 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud vysvětlil, že popře-li nevykonatelnou pohledávku jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení, musí být žaloba o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky včas podána (v rozsahu dotčeném popěrným úkonem toho kterého z nich) proti oběma popírajícím (proti insolvenčnímu správci i proti dlužníku). Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky, popřené insolvenčním správcem i dlužníkem v oddlužení, včas žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky vůči některému z popírajících (vůči insolvenčnímu správci nebo vůči dlužníku), pak v rozsahu popření pohledávky tím z popírajících, vůči kterému věřitel žalobu nepodal, nastávají účinky uvedené v § 198 odst. 1 větě třetí insolvenčního zákona. Včasnou žalobu podanou přihlášeným věřitelem ve stejném rozsahu vůči druhému popírajícímu insolvenční soud zamítne.

51. Jinak řečeno, dojde-li k účinnému popření pravosti, výše či pořadí pohledávky věřitele v insolvenčním řízení, prosadí se účinky popření pravosti, výše či pořadí v jakémkoli dalším incidenčním odporovém sporu o stejné pohledávce.

52. Shodně viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sen. zn. [29 ICdo 124/2017](#).

53. V rozsudku sen. zn. [29 ICdo 79/2018](#) pak Nejvyšší soud dodal, že příslušenství pohledávky (byť vzniká později, právní mocí soudního rozhodnutí o přiznání náhrady nákladů řízení) nemůže mít z hlediska možnosti uspokojení pohledávky (jistiny) a jejího případného exekučního vymožení jiné (lepší) pořadí než pohledávka (jistina) samotná.

54. Rozhodnutí odvolacího soudu je tak neúplné (a tedy nesprávné) i proto, že odvolací soud důsledky plynoucí z rozhodnutí vydaného ve shora označeném incidenčním sporu v tomto řízení (vedeném o určení pravosti stejných pohledávek) nijak nezohlednil. Žalovaná totiž již v insolvenčním řízení nemá žádnou vykonatelnou pohledávku, o jejíž pravosti by měl být veden spor (výsledek řízení o této žalobě nemůže jakkoli zvrátit účinky pravomocných rozhodnutí vydaných v řízení vedeném u soudu prvního stupně pod sp. zn. 40 ICm [...]).

55. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

56. Právní názor odvolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).